		1	Zixtti	illiation outy	2014
Time				aper - 1	
	ne : 3 Hrs.	(पृञ्जाव		हेतोपदेश:)	[Max. Marks: 100
		सर्वे प्रश्	श्नाः सम	नाधेयाः।	
			: - कृ	ष्णचरितम्।	
I.	शकटभः	जनवृत्तान्तं लिखत ।			1×10=10
		अथ	वा		
	वकासुरव	धवृत्तान्तं लिखत ।			
II.	कालियव	मनवृत्तान्तं स्पष्टयत ।			1×10=10
		अथ	वा		\$ 15.
	कृष्णस्य	म्ल्रयुद्धवृत्तान्तं लिखत ।			,
III	. चतुर्णां र्	टेप्पणीः लिखत।			4×5=20
	1.	कंसः 2. वकासुरः		3. देवकी	4~5-20
	4.	वत्सासुरः 5. तृणावर्तः	1	J. 44411	
	g. 10 7.	अत्याद्धरः ५. पृणायतः			
and t	Mary.	द्वितीयो भा	ग्रा•	दिनोग्रदेश:	
IV.	लोभीपि	कवृद्धव्याघ्रयोः कथां लिखत ।		ारुसायपरा.	1-15-15
		अथव	বা		1×15=15
	ताहाणा - त	जाग-धूर्तत्रयाणां कथां लिखत ।	11.		, ii 🤏 🐧
V.		भेंह तथा सेवकानां कथां लिखत ।			4.45.45
	,		ar.		1×15=15
	ज्यात्व वि	अथव डालकथां लिखत ।	11		
3					
VI.	श्ल	कद्वयस्य सप्रसङ्गं व्याख्यात ।			2×5=10
	1.	माता शत्रुः पिता वैरी येन बालो न पा	ठितः ।		
		न शोभते सभामध्ये हंसमध्ये बको यश	था ॥		
	2.	मातृवत्परदारेषु परद्रव्येषु लोष्ट्रवत् ।			
		आत्मवत्सर्वभूतेषु यः पश्यति स पण्डि	डेतः ।		
	3.	लोभात्क्रोधः प्रभवति लोभात्कामः प्र	जायते ।		
	· ·	लोभान्मोहश्च नाशश्च लोभः पापस्य	कारणम	I II	
VII	ही चर	गौ समाधेयौ।		`	27
7 11				fine a	2×5=10
	1.			किं दानं सात्त्विकं विदुः ?	e - 2 k
	3.	वृद्धानां वचनं कदा ग्राह्मम् ?	1.	के के दोषाः पुरुषेण हातव्याः ?	

VIII. अधोनिर्दिष्टस्य गद्यांशस्य भावं स्पष्टयत ।

 $1 \times 10 = 10$

अस्ति गोदावरीतीरे विशालः शाल्मलीतरुः । तत्र नानादिग्देशादागत्य रात्रौ पक्षिणो निवसन्ति । अथ कदाचिदवसन्नायां रात्रावस्ताचलचूडावलम्बिनि भगवति कुमुदिनीनायके चन्द्रमसि लघुपतनकनामा वायसः प्रबुद्धः कृतान्तमिव द्वितीयमायान्तं व्याधमपश्यत् ।

अथवा

अहमल्पशक्तिः, दन्ताश्च मे कोमलाः । तदेतेषां पाशांश्छेत्तुं कथं समर्थः ? तद्यावन्मे दन्ता न त्रुट्यन्ति तावत्तव पाशं छिनद्मि ।

000

ाणा : 3 Hrs.] Sanskrit - Paper - 2 (संक्षेपरामायणम्, खुवंशः) पर्वे प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमभागः - संक्षेपरामायणम् । 1. श्लोकद्वयं व्याख्यात । क) विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः । महोरस्को महेश्वासो गूढजत्रुरिरन्दमः ॥ ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् । पितुर्वचननिर्देशात् कैकेय्याः प्रियकारणात् ॥	0=20
सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः । प्रथमभागः - संक्षेपरामायणम् । 1. श्लोकद्वयं व्याख्यात । क) विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः । महोरस्को महेश्वासो गूढजत्रुरिन्दमः ॥ ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	0=20
प्रथमभागः - संक्षेपरामायणम्। 1. श्लोकद्वयं व्याख्यात। क) विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः । महोरस्को महेश्वासो गूढजत्रुरिन्दमः ॥ ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	
 श्लोकद्वयं व्याख्यात। क) विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः । महोरस्को महेश्वासो गूढजत्रुरिन्दमः ॥ ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् । 	
क) विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवो महाहनुः । महोरस्को महेश्वासो गूढजत्रुरिन्दमः ॥ ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	
महोरस्को महेश्वासो गूढजतुरिन्दमः ॥ ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	
ख) वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञो धनुर्वेदे च तिष्ठितः । सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञः स्मृतिमान् प्रतिभावान् ॥ ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	
ग) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन् ।	
,	
पितर्वचननिर्देशात कैकेय्याः प्रियकारणात् ॥	
II. प्रश्नद्वयं समाधत्त। 2×10)=20
क) श्रीरामस्य शारीरकगुणान् वर्णयत ।	
ख) श्रीरामस्य विद्वद्गुणान् वर्णयत ।	
ग) भरतस्य राज्यनिराकरणं स्पष्टयत ।	
घ) रामसुग्रीवयोः सख्यं निरूपयत ।	
III. द्वयोः टिप्पणीं लिखत ।	5=10
1. रामस्य पितृभक्तिः । 2. रामस्य उदात्तगुणाः ।	
3. चित्रकूटप्रवेशः। 4. वालिनः संहरणम्।	
द्वितीयो भागः - रघुवंशः द्वितीयसर्गः	
IV. श्लोकद्वयं व्याख्यात। 2×10	=20
क) मरुत्प्रयुक्ताश्च मरुत्सखाभं, तमर्च्यमारादभिवर्तमानम् ।	
अवाकिरन् बाललताः प्रसूरैराचारलाजैरिव पौरकन्याः ॥	
ख) पुरस्कृता वर्त्मनि पार्थिवेन प्रत्युद्गता पार्थिवधर्मपत्न्या ।	
तदन्तरे सा विरराज धेनुः दिनक्षपामध्यगतेव सन्ध्या ॥	
ग) ततो मृगेन्द्रस्य मृगेन्द्रगामी वधाय वध्यस्य शरं शरण्यः ।	
जाताभिषङ्गो नृपतिर्निषङ्गाद्दुधर्तुमैच्छत् प्रसभोद्धृतारिः ॥	
V. यथाग्रन्थं वर्णयत ।	<u></u>
राजा कथं धेनुं जुगोप ?	-10
अथवा	
पवनः कथं दिलीपं सिषेव ?	

Join -	 D 4	
Rc	 C 1	~
	 8 14	4)

Code No. 14904

VI. दिनान्ते राजा किं किं पश्यन् प्रत्याययौ ?

10

अथवा

सिंहः नन्दिनीं किमर्थं चकर्ष ?

VII. द्वयोः ससन्दर्भं व्याख्यात।

 $2 \times 5 = 10$

- 1. नन्दिन्याः वरदानम् ।
- 2. सिंहं प्रति दिलीपस्य उत्तरम् ।
- 3. श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ।
- 4. प्रभा पतङ्गस्य मुनेश्च धेनुः ।

000

Sanskrit - Paper - 3

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः प्रथमभागः - लघुसिद्धान्तकौमुदी विद्युणी सोदाहरणं सूत्रार्थ लिखत 4×4=16 1 हलत्त्यम् 2) उपवेशेऽजुनासिक इत् 3 इकोयणिव 4) एचोऽयवायावः 5 परः सिन्निर्क पंहिता 6) अचोऽन्त्यादि टि संज्ञाह्यं विवृणुत 2×3=6 क) पदम् ख्रा लोगः ग्रा भसंज्ञा घ्रा नदीसंज्ञा ससूत्रं सुद्ध्युपास्यः समाधानं कुरुत अथवा गव्यूतिः 1×8=8 1 नायकः 2 लाकृतिः 3 हरिश्येत 4 हरये 1 नायकः 2 लाकृतिः 3 हरिश्येत 4 हरये 1 युष्पद् 2 सखा 3 गौः 4 मितः 1 पूष्ट्यानं सिर्देष्टलकारेषु रूपाणि लिखत 5×2=10 1 भू (लृद्र) 2 पद् (लङ्कः 3) जि(लद्र) 4 दृश् (लृद्र) 5 गम् (लङ्कः 6) पा (लृद्र) 7 वद् (लोद्र) 8 लिख् (लृद्र) 1 पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2 तेजसः किं लक्षणम् ? 3 मनसः लक्षणं लिखत 4 हत्वाभासान् विवृणुत VIII. ह्री टिप्पणीं लिखत 2 पर्मार्शः 1 तिङ्गम् 2 पर्मार्शः 2 पर्मार्शः 2 पर्मार्शः 3 वाष्टः 4 अन्वयव्यतिरेकः	Time : 3 Hrs.]		- अग्राडसास (लघुसिद्धान्तकौमुव	•		[Max. Marks : 100
1. चतुणीं सोदाहरणं सुवार्थं लिखता । 4×4=16 1) हलन्त्यम् 2) उपदेशेऽनुनासिक इत् 3) इकोयणचि 4) एचोऽयवायावः 5) परः सित्रिकर्ष सितिता 6) अचोऽन्त्यादि टि 11. संज्ञाद्वयं विवृणुत । 2×3=6 क) पदम् ख) लोपः गं भसंज्ञा घं नदीसंज्ञा 11. ससूत्रं सुरध्युपास्यः समाधानं कुरुत । 3 हिरिश्येते 4) हरये 12×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिश्येते 4) हरये 12×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिश्येते 4) हरये 12×5=10 1) युष्मद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः 11. भू (ल्ट्र) 2) पद् (लङ्र) 3) बि(ल्ट्र) 11. भू (ल्ट्र) 5) गम् (लङ्क) 6) पा (ल्ट्र) 12×5=10 13 पृथिव्याः लक्षणं किम् १ 2) तेजसः किं लक्षणम् १ 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । 11. द्वी प्रश्ने समाधना 2×6=12 13. विक्रम् 2) परामर्शः 14×4=16 14 प्रश्ने समाधना 2×5=10 15×2=10 17 पृथिव्याः लक्षणं किम् १ 2) तेजसः किं लक्षणम् १ 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । 14×4=16 15×3=6 15×3=6 15×5=10 15×5=10 17×5=10 18×5=10 19 पृथिव्याः लक्षणं किम् 2) पर् (लङ्र) 3 बि(ल्ट्र) 19 वट् (लेट्र) 5 गम् (लङ्क) 6) पा (ल्ट्र) 19 वट् (लेट्र) 5 गम् (लङ्क) 6) पा (ल्ट्र) 19 वट्ठ (लेट्र) 8 लिख्द (ल्ट्र) 19 वट्ठ (लेट्र) 8 लिख्द (ल्ट्र) 10 वट्ठ (लेट्र) 8 लिख्द (ल्ट्र) 11 पृथिव्याः लक्षणं किम् १ 2) तेजसः किं लक्षणम् १ 2×6=12 11 प्रमारः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । 11. प्रमारणम् 2) उत्कीपणम् 11. प्रमारणम् 2) उत्कीपणम् 12. उपमारणम् 4) उपमितः 13. अनुमानम् 4) उपमितः 14. उपमेतिः 15. पर्शाः 6) पर्शाः	STATE OF THE PARTY					
1) हलन्त्यम् 2) उपदेशेऽनुनासिक इत् 3) इकोवणि 4) एचोऽयवायावः 5) परः सविकर्ष संहिता 6) अचोऽन्त्यादि टि 2×3=6 कि) पदम् छ। लोपः ग। भसंज्ञा घ। नदीसंज्ञा 1×8=8 1		प्रथ	मभागः - लह्	युसिद्धान्तकौमुदी		
3) इकोयणिव 4) एचोऽयवायावः 5) परः सिन्निर्ध संहिता 6) अचोऽन्त्यादि टि II. संज्ञाद्वयं विवृणुत । 2×3=6 क) पदम् ख) लोपः गं भसंज्ञा घं नदीसंज्ञा III. ससूत्रं सुदृष्ट्यपास्यः समाधानं कुरुत । अथवा गन्यूतिः । 1×8=8 IV. ससूत्रं हे व्याख्या । 2×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिश्येते 4) हरये हितीयो भागः - शब्दधानुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत । 2×5=10 1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पश्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत । 5×2=10 1) भू (लृद) 2) पद् (लङ्) 3) जि(लट्) 4) दृश् (लृद) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृद) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृद) VII. ही प्रश्नो समाधना 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. ही टिप्पणीं लिखत । 4) केत्वाभासान् विवृणुत । VIII. ही टिप्पणीं लिखत । 2 परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरिक IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3 अपीतिः 5) स्पर्शः 6) ससः ।	I. चतुर्णां स	गोदाहरणं सूत्रार्थं लिखत	1			4×4=16
5) परः सन्निकर्ष संहिता 6) अचोऽन्त्यादि टि II. संज्ञाद्वयं विवृणुत । 2×3=6 क) पदम् ख) लोपः गं भसंज्ञा घं नदीसंज्ञा III. समूत्रं सुद्ध्युपास्यः समाधानं कुरुत । अथवा गव्यूतिः । 1×8=8 IV. समूत्रं द्वे व्याख्या । 2×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हिरश्येते 4) हरये हितीयो भागः - शब्दधातुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत । 2×5=10 1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पद्यानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत । 5×2=10 1) भू (लृद) 2) पद् (लङ्) 3) जि(लद) 4) दृश् (लृद) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृद) 7) वद (लोद) 8) लिख (लृद) हितीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वी प्रश्नौ समाधचा । 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं किखत । 4) हेल्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) एत्राणों लिखत । 2 अत्ययव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्कीपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) समर्शः 6) ससरः ।	1)	हलन्त्यम्	2)	उपदेशेऽनुनासिक इ	हत्	
II. संज्ञाद्वयं विवृणुत । 2×3=6 क) पदम् ख) लोपः ग) भसंज्ञा घ) नदीसंज्ञा III. सस्त्रं सुद्ध्युपास्यः समाधानं कुरुत । अथवा 1×8=8 IV. सस्त्रं द्वे व्याख्या । 2×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हिरशेते 4) हस्ये दृतीचो भागः - शब्दधातुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत । 2×5=10 1) युष्पद् 2) सखा 3) गीः 4) मतिः VI. प्रशानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत । 5×2=10 1) भू (लृद्) 2) पर्य (लङ् 3) जि(लद्) 5×2=10 4) दृश् (लृद्) 3) जि(लृद्ध) 5 ×2=10 4) दृश् (लृद्) 3) जि(लृद्ध) 4) प्रशाल्द्ध) अवित्यं (लृद्ध) 4 प्रशाल्द्ध) अवित्यं (लृद्ध)	3)	A STATE OF THE STA	4)			
क) पदम् ख) लोपः ग) भसंज्ञा घ) नदीसंज्ञा III. ससूत्रं सुद्ध्युपस्यः समाधानं कुरुत । अथवा गव्यूतिः । 1×8=8 IV. ससूत्रं द्वे व्याख्या । 2×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिरशेते 4) हरये द्वितीयो भागः - शब्दधातुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत । 2×5=10 1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मतिः VI. पश्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत । 5×2=10 1) भू (लृद्) 2) पद् (लङ्) 3) जि(लद्) 4) दृश् (लृद्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृद्) 7) वद् (लोद) 8) लिख् (लृद्) 7) वद् (लोद) 8) लिख्त (लृद्ध) 7) वद्व (लोद) 8) लिख्त (लृद्ध) 3) लिख्त (लृद्ध) 7) वद्व			6)	अचोऽन्त्यादि टि	a. 11	
III. सस्त्रं सुद्ध्युपास्यः समाधानं कुरुत । अथवा गव्यूतिः। 1		विवृणुत।				
अथवा गव्यूतिः। 1×8=8 IV. सस्त्रं द्वे व्याख्या । 2×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिश्शेते 4) हरये हितीयो भागः - शब्दधातुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु तिस्वत । 2×5=10 1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पश्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत । 5×2=10 1) भू (लृद्) 2) पर् (लङ्) 3) जि(लर्ट) 4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) हृतीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वौ प्रश्नौ समाधन्न । 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वौ टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) लिङम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाञ्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) स्सः ।			***	ग) भसंज्ञा	ਬ)	नदीसंज्ञा
1×8=8 1	III. ससूत्र सुव		1			
2×5=10 1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिश्शेते 4) हरये	0	अथवा				
1) नायकः 2) लाकृतिः 3) हरिश्शेते 4) हरये हितीयो भागः - शब्दधातुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत। 2×5=10 1) युष्मद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पञ्चानां निर्देष्टलकारेषु रूपाणि लिखत। 5×2=10 1) भू (लृट्) 2) पट् (लङ्) 3) जि(लट्) 4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) प्रा. ह्रौ प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. ह्रौ टिप्पणीं लिखत। 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाञ्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	गव्यूतिः।		7			1×8=8
द्वितीयो भाग: - शब्दधातुरूपाणि V. शब्दद्वयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत। 2×5=10 1) युष्मद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पञ्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत। 5×2=10 1) भू (लृद्) 2) पद् (लङ्) 3) जि(लट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृद्) 7) वद (लोट्) 8) लिख् (लृद्) 7) वद (लोट्) 8) लिख् (लृद्) 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । 2×6=12 VIII. द्वौ टिप्पणीं लिखत । 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि 3×4=12 IX. केषाञ्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 3 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3 3×4=12 3) अनुमानम् 4) उपिमितिः 5) स्पर्शः 6) स्पर्शः 6) स्पर्शः 6) स्पर्शः 6	IV. ससूत्रं हे	व्याख्या ।				2×5=10
V. शब्दहृयं सर्वासु विभक्तिषु लिखत। 1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मतिः VI. पञ्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत। 5×2=10 1) भू (लृद्) 2) पद् (लङ्) 3) जि(लद्) 4) दृश् (लृद्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) VII. द्वी प्रश्नौ समाधत्त। 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत। 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत। 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाञ्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5, स्पर्शः 6) रसः ।	1)	नायकः 2)	लाकृतिः	3) हरिश्शेते	4)	हरये
1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पश्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत। 5×2=10 1) भू (लृट्) 2) पठ् (लङ्) 3) जि(लट्) 4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) हृतीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वी प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं िकम् ? 2) तेजसः िकं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत। 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यितरिकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।		द्वित	ीयो भागः -	शब्दधातुरूपाणि		
1) युष्पद् 2) सखा 3) गौः 4) मितः VI. पश्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत। 5×2=10 1) भू (लृट्) 2) पठ् (लङ्) 3) जि(लट्) 4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) हृतीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वी प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं िकम् ? 2) तेजसः िकं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत। 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यितरिकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	V. शब्दद्वयं	सर्वासु विभक्तिषु लिखत	1			2×5=10
VI. पञ्चानां निर्दिष्टलकारेषु रूपाणि लिखत। 1) भू (लृट्) 2) पठ् (लङ्) 3) जि(लट्) 4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) हृतीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वौ प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत। 4) हेत्वाभासान् विवृणुत। VIII. द्वौ टिप्पणीं लिखत। 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाञ्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत। 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः।				3) गौः	4)	मतिः
1) भू (लृट्) 2) पर् (लङ्) 3) जि(लट्) 4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) हृतीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वी प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	VI. पञ्चानां f		लेखत्।		•	5×2=10
4) दृश् (लृट्) 5) गम् (लङ्) 6) पा (लृट्) 7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्) तृतीयो भागः - तर्कसंग्रहः VII. द्वौ प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वौ टिप्पणीं लिखत। 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।				3)	जि(लट्)	
7) वद् (लोट्) 8) लिख् (लृट्)						
VII. द्वी प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यितरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	100		1201 201 10		, , ,	
VII. द्वी प्रश्नौ समाधत्त। 2×8=16 1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वी टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यितरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।			ततीयो भागः	- तर्कसंगद्रः		
1) पृथिव्याः लक्षणं किम् ? 2) तेजसः किं लक्षणम् ? 3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वौ टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपिमतिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	VII. द्रौ प	- N	2			2×8=16
3) मनसः लक्षणं लिखत । 4) हेत्वाभासान् विवृणुत । VIII. द्वौ टिप्पणीं लिखत । 2×6=12 1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।			2)	तेजसः किं लक्षण	7 ?	
1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	· ·	u	•		30.4	
1) लिङ्गम् 2) परामर्शः 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।	VIII. द्वी f	टेप्पणीं लिखत।				2×6=12
 3) वायुः 4) अन्वयव्यतिरेकि IX. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः । 			2) पराम	र्शः		
1X. केषाश्चित् त्रयाणां लक्षणं लिखत । 3×4=12 1) प्रसारणम् 2) उत्क्षेपणम् 3) अनुमानम् 4) उपमितिः 5) स्पर्शः 6) रसः ।						
 प्रसारणम् उत्क्षेपणम् अनुमानम् उपमितिः स्पर्शः रसः। 			(3 * 00			3×4=12
3) अनुमानम्4) उपितिः5) स्पर्शः6) रसः ।				गणम्		
5) स्पर्शः 6) रसः।						
000				ĺ		
			000			

Sanskrit - Paper - 4 Time: 3 Hrs.] (भगवद्गीता, ईशावस्योपनिषत् निबन्ध:, अभ्यासदर्शिनी) [Max. Marks: 100 सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। प्रथमभागः - भगवद्गीता (द्वादशोध्यायः) 40 अङ्काः यथेच्छं श्लोकद्वयं व्याख्यात । 2×10=20 मय्यावेश मतो ये मां नित्ययुक्ता उपासते । क) श्रद्धया परयोपेताः ते मे युक्ततमा मताः ॥ संनियम्येन्द्रिय ग्रामं सर्वत्र समबुद्धयः । ख) ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः ॥ ये तु सर्वाणि कर्माणि मयि सन्यस्य मत्पराः । ग) अनन्येनैव योगेन मां ध्यायन्त उपासते ॥ II. प्रश्नद्वयं व्याख्यात। 2×10=20 क) भगवति कीदृशी भक्तिरपेक्ष्यते ? भक्तेषु भगवतः कीदृशः अनुग्रहो भवति ? ख) भगवतः प्रियाः के भवन्ति ? लिखत । ग) द्वितीयो भागः - ईशावास्योपनिषत् - 20 अङ्काः ईशावास्योपनिषदि वर्णिताः विषयाः के ? III. 1×10=10 अथवा ईशावास्योपनिषदः तत्त्वानि स्पष्टयत । IV. मन्त्रमेकं व्याख्यात। 1×10=10 असुया नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः। 1) तांस्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः॥ तदेजित तन्नैजित तदूरे तद्वन्तिके। 2) तदन्तरस्य सर्वस्य तदु सर्वस्यास्य बाह्यतः॥ यस्तु सर्वाणि भूतान्यातमन्नेवानुपश्यति । 3) सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विजुगुप्सते ॥ तृतीयोभागः - निबन्धः - 20 अङ्काः एकमधिकृत्य निबन्धं लिखत। V. वेदो ऽखिलो धर्ममूलम् । 1)

- 2) संस्कृतभाषायाः महत्वम् ।
- 3) पर्यावरणम् ।

चतुर्थो भागः - अभ्यासदर्शिनी - 20 अङ्काः

	पतुवा नागः - अन्वासदाराना - 20 अङ्काः					
VI.	वाक्यपरिवर्तनं कुरुत	1				5×1=5
1)	अध्यापकः पाठ					
2)	सा गच्छति । (ब					
3)	फलं पतति । (ब					
4)	बालकः गच्छति	(द्विवच	ने)			
5)	अश्वौ धावतः (बहुवचने)			
VII.	मूलधातुरूपं लिखत	1				5×1=5
1)	पठति	2)	गच्छति	3)	नयति 4) ददाति	
5)	पिबति ।					
VIII.	निर्दिष्टं समयम् अक्षरै	: लिख	न ।			5×1=5
1)	07.25 A.M	2)	08.45 P.M	3)	09.25 P.M	
4)	10.20 A.M	5)	12.15 P.M			
IX.	तुमुन्ननतरूपाणि लिख	ात।				5×1=5
1)	लिखति	2)	गच्छति	3)	नयति	
4)	ददाति	5)	शिक्षति ।			

000

DIRECTORATE OF DISTANCE EDUCATION

July, 2014 Examination DIPLOMA COURSE IN SANSKRIT

Time: 3 hrs.]

Paper - 5 :: English (Optional paper)

[Max. Marks: 100

(Note: Answer all the questions in Answer Booklet only)

- I. Read the following passage and answer the questions under it. 5 x 2 = 10 One of the important limbs of a government is the secret service. The spies employed for the purpose of watching the public, the government officials and the goings on in the country are the eyes and ears of the Kind. In ancient India, during the Mauryan rule a complex spy system was organised & maintained by the state. Answer the questions:
 - 1. What is the one of the important limbs of the government?
 - 2. Who do the spies watch?
 - 3. Who are the eys and ears of the king?
 - 4. In which Kingdom of anicent India spy system was organised?
 - 5. Who maintained the spy system?
- II Answer any FOUR of the following questions (Main Reader) $4 \times 5 = 20$
 - 1. In what ways did the spies training in arts and sciences help in their work?
 - 2. What are the main purposes of Samhita, Brahmana and Upanishads?
 - 3. Describe the New guest who comes to the Bhandari guest house.
 - 4. Why wasn't the newcomer a suitable man in the Worker's Paradise?
 - 5. What decision does Milkha run even to this day?
 - 6. How can a wiseman benefit from the knowledge of his horoscope?
 - 7. In what ways was Sri Ramakrishna different from other holy men?
 - 8. What is the best way to findout what is right?
- III Answer any FOUR of the following questions (supplementary reader).

 $4 \times 5 = 20$

- 1. What were the rules of Tolstoy Farm?
- 2. What was Houdini's most difficult escape?
- 3. What according to Dr. Modi are responsible for high incidence of Cataract in India?
- 4. What did Reeves shout a warning?
- 5. How did the young man's trousers became too short to wear?
- 6. Describe briefly how M.S.Subbalakshmi conducts herself on stage.
- 7. What makes a film successful? How?
- 8. How can a hybernating animal live without eating?

IV Answer any FIVE of the following questions (Main Reader)

 $5 \times 2 = 10$

- 1. Who is the editor of the Vedas?
- 2. What is the busy girl compared with?
- 3. How did Ali lose his kite?
- 4. Who is the coach of Milkha Singh?
- 5. Why does Pramodini run away when she is spoken to?
- 6. What happened to the patrons of Mahmood?
- 7. Why did the damsels run away from nara?
- 8. Name two pioneers in Astrology.

V Answer any FIVE of the following questions (Supplementary Reader) $5 \times 2 = 10$

- 1. This happened when the Tawa dam was built in Hoshangabad, M.P.
 - a) Where is the Tawa dam built?
 - b) What happened as a result?
- 2. After spending a short time in prison, Gandhiji was set free. His immediate problem was to look after the families of Indians still in prison.
 - a) Where did Gandhiji spend a short time?
 - b) What was his immediate problem?
- 3. Dr. Modi does not leave his patients uncared for after the operation. He remains with them in the camp, supervising their post operative care and treatment.
 - a) What operation does Dr. Modi perform?
 - b) Why does he remain the camp?
- .4. She is fluent in Bengali, Hindi and English and is now learning Dutch and German.
 - a) Who is she?
 - b) What languages does she know?
- 5. They lead an active life which keeps their usual body temperatures even in very cold winter weather.
 - a) Who lead an active life in winter?
 - b) How do they keep their usual body temparatures?
- 6. They were closely guarded secrets: None but the supreme one and he had any knowledge of them.
 - a) Who is he? What are the closely guarded secrets?
 - b) Who knows them?
- 7. He noticed that his visitor's clothes needed repairing a sign that he not married.
 - a) Who is she?
 - b) How does he know that his visitor is unmarried?

- 8. When she was taken to Madras, the doctors tried hard to stop the growth of the infection. Finally they were faced to amputate her leg.
 - a) who is she?
 - b) what did the doctors do to her leg?

		5)	What are the decicle do to her log .			
			GRAMMAR			
IV	Α	Fill in the blanks with appropriate Tense forms of the verbs given in t				
		brackets. 8 x				
		1.	I (want) a Cup of coffee, please.			
		2.	The Government (not declare) tomorrow as a holiday yet			
		3.	The one who (drive) an aeroplane is a pilot.			
		4.	We (visist) you next week.			
		5.	India (win) the Kargil war against Pakisthan a decade ag	jo.		
		6.	Where you (go) yesterday night when I saw yo	ou?		
		7.	Honey bees (make) honey.			
		8.	Wait for us! we(come).			
	В	Cha	inge the <u>VOICE</u> of the sentence given below.	$2 \times 1 = 2$		
		1.	Hari is driving the car.			
		2.	We sell branded Computers.			
	С	Fill i	in the blanks with appropriate MODAL choosing one from the c	hoices		
		give	en.	$5 \times 1 = 5$		
		1.	You respect your teachers. (must/can/will)			
		2.	you mind giving me some money. (will/would/could)			
	*	3.	you live for 100 years! (will/can/may)			
		4.	You go to the picnic. Its my order. (may not/shall not/mig	ht not)		
		5.	you please lend me a hand. (may/must/could)			
	D	Fill	in the blanks with NON-FINITE forms of the underlined verbs	and re-		
		writ	te the sentences.	$3 \times 1 = 3$		
		1.	Lata loves dance is her passion.			
		2.	The old man limped along the road. he <u>muttered</u> to herself	to		
			himself the old man limped along the road.			
		3.	Ram hates to cook for he thinks is boring and tedious jo	b.		
	E	Con	mbine the sentences in each set using <u>who,</u> <u>which, that, how,</u> <u>w</u>	<u>hom</u> or		
		<u>who</u>	<u>ose</u>	$5 \times 1 = 5$		
		1.	We will win the case. I am very sure.			
		2.	Here is the poet. His poem got the national award.			
		3	This is the job of a professional killer. The police are very certain.			
		4.	Joseph is the boy. His friend built my house.			
		5.	He is the bank teller. He helped us open an account.			

Roll No.		Code	No. 14907			
F	c - h .		$2 \times 1 = 2$			
	1.	Vivek asked, "Do you know English"?				
	2.	"Don't throw your clothes on the bed". Mother said to her son				
G	Fill in the blanks with suitable connectors choosing the appropriate from					
	the choices given in the brackets.					
	1.	He plays tennis hocky and cricket. (beside/besides/a	mong)			
	2.	He cried he heard the news of his failure. (as soon as,	no sooner,			
		Since)				
	3.	the bus met with an accident going on a bridge. (whe	n, before,			
		while)				
	4.	He did not come to party he was tired. (so, when, bed	cause)			
Н	Tran	nsform the following simple sentences and rewrite them.	$5 \times 1 = 5$			
	1.	Hurry up not to miss the train.				
	2.	She was glad of my success.				
	3.	He expressed his inability to come.				
	4.	Inspite of his ill health, he attended the functioin.				
	5	He was too careless to count the money				